

Na FIŠ razpravljali o postsocialistični tranziciji in njenih izidih

Na Fakulteti za informacijske študije v Novem mestu (FIŠ) se je v četrtek, 28. januarja, odvila odprta okrogla miza z naslovom Postsocialistična tranzicija in njeni izidi. Okroglo mizo je moderiral dekan Fakultete za uporabne družbene študije (FUDŠ), prof. dr. Matej Makarovič, njegovi sogovorniki pa so bili prof. dr. Bojan Bugarič z Univerze v Ljubljani, prof. dr. Frane Adam, ki deluje na Inštitutu za razvojne in strateške analize, prof.dr. Nikolai Genov s FUDŠ in prof. dr. Borut Rončević z novomeške FIŠ.

Makarovič je razpravo o težavah, ki je so v zadnjem času v tudi Sloveniji vse bolj očitne, odprl z besedami, da bo potrebna najmanj generacija, preden bomo lahko prišli do bistvenih sprememb. S tem se je strinjal tudi dr. Bugarič, ki se s problematiko, o kateri je bilo govora, že dlje časa podrobno ukvarja. Dodal je, da ga preseneča, da se v državah, ki so sicer veljale za zgodbe o uspehu, kot je Slovenija skupaj z denimo Poljsko in Madžarsko, v zadnjih letih dogaja nenavadno hiter razkroj, ob katerem se kaže velika krhkost institucij pravne države. »Soočamo se s položajem, ko so institucije naenkrat podrejene vejam oblasti, npr. na Madžarskem in Poljskem. V Sloveniji se je vse to dogajalo na bolj subtilen, prefinjen način,« je med drugim povedal Bugarič. V nadaljevanju je opozoril na resnost problema korupcije v Sloveniji, med drugim pri represivnih organih in sodstvu, kot svetlo točko pa je izpostavil Ustavno sodišče, ki »si je izborilo neko avtonomijo, samostojnost, ugled«.

Dr. Genov je govoril o slabem in neenotnem reagiranju Evropske unije (EU) ob prihodu krize, kar je bil, kot je poudaril, tudi del vzroka za težave v državah, o katerih je že prej govoril dr. Bugarič. Obdobje med letoma 2000 in 2007 je izpostavil kot čas velike zmage EU z njenim širjenjem na vzhod, nato pa opozoril na hiter razkroj tega v obdobju 2007-2009, ki je sledilo. Kot težavo v tem obdobju je izpostavil pomanjkanje skupne politike, s katero bi se EU spoprijela s prihajajočo krizo. »Rezultat je bil zelo zelo predvidljiv; Britanija je ukrepala po svoje, Nemčija po svoje, Francija je npr. namenjala ogromno javnega denarja za stabilizacijo bank, Poljska pa je hitro povečevala svoj zunanji dolg, višala davke, nižala pokojnine,« je Genov slikovito prikazal neenotno ukrepanje držav EU ob prihodu krize. »Je bila strategija EU dobra samo v lepih časih, ni pa zdržala v slabih?« se je med drugim vprašal Genov.

Dr. Frane Adam je v prvi vrsti opozoril, da je tematika postsocialistične tranzicije izjemno kompleksna in večplastna, obenem pa dodal, da sam še ni prebral nobene analize omenjenega dogajanja, ki bi ga resnično prepričala. »Prvenstveno me zanima, na kakšen način naj bi se lotili preučevanja procesov, ki so se odvijali v sklopu tranzicije v vzhodnoevropskih državah, vključno s Slovenijo,« je izpostavil. Adam je tudi opozoril, da je EU razdeljena na tri dele – Zahod, Vzhod, kamor sodi tudi Slovenija, in Jug. Južni del je sicer precej podoben nekaterim vzhodnoevropskim državam, Grčija je tipičen primer klientelizma in korupcije. Kar se dogaja na Madžarskem in Poljskem je zanj znak, da se poskuša vzpostaviti večjo stopnjo integracije, hkrati pa je kritičen do načina, na katerega se to dogaja. Dodal je še, da se sam izogiba diskurzu tranzicije, saj »zanj tranzicijske države pravzaprav ne obstajajo, obstajajo le vzhodnoevropske države znotraj Evropske unije.«

Dr. Borut Rončević je predstavil izsledke obsežne analize razvojne uspešnosti vzhodnoevropskih držav. »Slovenija ni postala družba evropskega jedra, za kar je imela popolnoma realne možnosti, toda zaenkrat kljub nekaterim negativnim trendom tudi še nismo zdrknili v evropsko periferijo,« je povedal Rončević. Med drugim je dodal, da je imel znani ekonomski zgodovinar Ivan Berend kar prav – socializem ni povzročil zgodovinsko podpovprečnih ekonomskih rezultatov. Je pa dejstvo, da ni izpolnil svojih nerealnih obljub. »Tisti, ki trdijo, da je le socializem kriv, da se recimo Slovenija ali Madžarska nista razvili, nimajo prav, saj gre v bistvu za zgodovinsko podrazvite družbe,« je poudaril Rončević. Ob tem je dodal, da imajo samo polperiferne družbe, kar Slovenija je, realistične možnosti, da postanejo del evropskega jedra v srednje- ali dolgoročnem obdobju.

V razpravo se je vključil tudi dr. Peter Rožič z univerze v Santa Clari (ZDA), ki je navzoče vprašal, kako da so presenečeni, ker Evropa še ni tam, kjer bi lahko bila. Trud vzhodnoevropskih držav, da dohitijo Evropo, je primerjal s tekom, in se strinjal z Genovom, ki je postavil pod vprašaj evropeizacijo in integracijo. »Vzhodna Evropa ni pritekla do cilja; Evropa medtem že teče naprej. Morda nismo na maratonu, kajti morda sploh ni cilja,« je bil ob zaključku provokativen Rožič.